

Zalán Tibor

Tűnődések a családomról

Az ember, ahogy halad befelé a korbá (vagy kifelé a korból), mind többet tűnődik el azon, ennyi idős korokban milyenek voltak, lehetnek az őt közvetlenül körülvevő emberek, nagyszülők, szülők. Bizonyára nagyon öregnek látta őket akkoriban, de lehet, hogy túlságosan is fiatalnak. Utóbbiban csak reménykedik, mert ha akkor túlságosan, vagy legalább valamennyire is fiatalnak látta volna őket, akkor a mai gyerekek és fiatalok is valamennyire fiatalnak látják – őt. De ennek valószerűtlenül kevés esélye van.

Nagyapámat, Halápi Istvánt feltétlenül öregnek láttam, ami

egyébként jól állt neki, hiszen vastag szódásüveg szemüvege volt, talán már akkor is bottal járt, amikor én kisgyerek voltam, ősz volt a haja, és ahogy telt vele az idő, mind kisebb és vékonyabb lett, hogy mire meghal, majd egészen kis madárcontú emberkévé töpörödjék össze. 1891-ben született, tehát még a tizenkilencedik században, én meg 1954-ben, csak most gondolom végig, hogy ő a századvég, én meg a századközép szülöttje voltam. Legkorábban és leginkább a nagyapja érdekelte a tátott szájú kisgyereket. Az élete kalandregény volt számomra, noha nem sok minden történt benne (főleg annyi információ alapján, amennyit én megtudhattam), azon kívül, hogy született, felnévelkedett, intéző volt a Szende gróf tanyáján, elvette nagyanyámat – akit élete végéig tegezett, és aki élete végéig magázta őt –, szerelmükből (feltételezem, hogy szerették egymást) született négy gyerekük, István bácsi (aki eltűnt a második világháborúban), Mancsi néni (aki a keresztanyám, és kilencven fölött még ma is fürgén végzi a kerti munkákat, ha el-el is esik közben), anyám, akiről később fogok beszélni, és Sanyi bácsi (aki az esküvői tanúm volt, de már régen láttam, valahogy távolodóban vagyunk); végigharcolta az első világháborút, sokat mesélt Brodról és a háborús kalandjairól (*Papírváros* című regényembe Huszulin Rancsics története is az ő meséi közül került bele), tizenkilencben a vörösök elhurcolták és be akarták állítani a soraikba, de még a város határát sem érte el a menet, amikor ő már megszökött, és otthon bujkált egy darabig; a második világháborúba már nem vitték el, gondolom, ötven fölöttiként öregnek tartották a háborúzáshoz; hosszan és kitartóan ellenezte anyám és apám szerelmi házasságát (amit sokáig nem értettem, és amikor megértettem, igazat

adtam neki, jóllehet, még inkább kételkednem kellett volna az igazában és a makacosságában). Amikor megszülettem, még volt két tehene és két lova (az előző tehen egyikének a szájába adtam egy teniszlabdát, amitől irgalmatlan nagyra felfúvódott, de egy hosszú tűvel kiszúrta a hasát a Keszei állatorvos, és leeresztett – az a Keszei doktor bácsi, akitől rettegetem, mert hatalmas ember volt, és mert a magasról mindig azt dörögte le rám, erős akcentussal: „megállj, Tibi, megver nagyanyád”), de aztán valamiért, a teniszlabdánál súlyosabb ok miatt, le kellett mondania a tehenekről, a téészesítéskor elvették a két lovát és a földcskáját is; onnantól kezdve csak ült a házuk gangján hajnaltól estig egy hokedlin (pár házra laktak tőlünk, az utca másik oldalán, így akkor szaladhattam át hozzá, amikor kedvem tartotta), ült, csak ült, gondolom, a felkelő napot ugyanúgy bámulta, mint a lemenőt, néha bekapcsolta a Sokol zsebrádióját, amelynek az oldalára a laposelem dunsztosüveg-gumikkal volt fölerősítve, nem nagyon beszélt, ha beszélt, se mondott fontos dolgokat, de amit mondott, az nekem nagyon fontos volt valamiért, ma már tudom, hogy miért; leszokott a dohányzásról, avas szalonját katonáztatott nekem savanyú uborkával el nem fogyó türelemmel a legyes nyári délelőttökben; a kórházból azt üzent nekem: „visszajövök vagy visszahoznak”, az állomáson anyósom várt, és azt mondta, már nem kell bemennem hozzá. *Visszahozták*. Talán az fogott meg, így fél századra visszatekintve, ahogyan hallgatni tudott. Jól tudott hallgatni. Ahogy mondják, beszédesen.

Nagyanyám, H. Nagy Mária tíz évvel fiatalabb nála, tehát a huszadik század első évében született, örökfejkendő asszony volt. Apám ingázott Tatabányára, anyám téglát pakolt a téglagyárban (róluk később), nagyapám a gangon ült, a felkelő-lemenő napot bámulta, így nagyanyámra maradt a felügyeletünk. Határozott, nyughatatlan öregasszony volt (mondom, öregasszony – annyi évesen most, mint ő akkor lehetett), mindenkit irányítani igyekezett, egyedül csak a nagyapámat ismerte el maga fölött parancsolónak. Gyakran elhajtott lószart szedni a Kécskei útra (akkor még sok volt a lovas kocsi arrafelé), ilyenkor körbeálltak a környék utcagyerekei, és kórusban röhögtek rajtam, én meg szégyenkezve markoltam fel a sötét kupacokat. Még azok voltak a jobbak, a sárga, friss lószar befogta a kezét, s noha a szaga nem maradt meg a bőrben, a látvány sokáig fel tudta idézni a szagát. Már kisgyermekkoromban megértettem, e miatt a csípős, savanyú illatbűz miatt hívják a lószart lócitromnak. Szedtem, szedtem, hazavittem, ő meg azzal tapasztotta a falat. Csak később értettem meg, ahogy sok minden mást is, hogy azért küldött olyan természetes egyszerűséggel lószart szedni, mert az annyi volt neki, mintha elküldött volna a Cékushoz oldó- vagy éppen ragasztószerért. Valami természetes szerért, ami kellett az esőárgta fal tapasztásához. Egyszerű asszony volt, tiszta és szorgalmas. Reggel elindult, és csak este állt meg. Ha vadgalambot lőttünk, megfőzte nekünk, ma is a számban érzem a vadgalambleves ízét. Kisebb koromban kenyeret sütött a kemencében, aztán kidobták a kemencét, és a megkelt kenyértésztát, amelyet anyám is, ő is dagasztott és szaggatott, a községi pékségbe vittük, télen szánkón, más időkben biciklikre pakolva. Rossz gyerekek voltunk (Pali bátyámmal), nem nagyon bírt velünk, elfutottunk előle, mire föl ő egy vesszővel utánunk eredt, erre befutottunk a téglagyár égetőkemencéjébe, ahol folyamatos égették a téglát, ő nem mert bejönni utánunk, csak kint törte

a kezét, és üzengetett anyánk után. Mi bent röhögtünk rajta, pedig tisztában voltunk várható sorsunkkal. A kemence egyik oldalán izzott a téglá, a másik oldalán vihorászva ugrabugráltunk mi. Anyánk persze kikapart bennünket onnan, a szomorú nevelési folytatás az őt megidéző résznél. Nagyanyám szenvedélyes szerencsejátékos volt, ami abban merült ki, hogy minden csütörtökön felírt öt számot egy csomagolópapír letépett sarkára, pénteken átballagott hozzánk, mert nagyapám nem szívelte az ilyesmit, nálunk hallgatta meg a lottósorsolást, de egyetlen kivétellel nem pártolt hozzá a szerencse. Akkor viszont mind az öt számot eltalálta. A család bénán hanyatlott szanaszét a rádió mellől, az elszalasztott meggazdagodás veszteségétől villámsújtottan, nagyanyám azonban a győztesek boldog és fölényes, némiképp megengedő mosolyával nézte a jajveszékelőket. Ő nyert! Mit érdekelte a pénz, mit érdekelte, hogy nincs, és halálukig nem is lesz bevezetve hozzájuk a villany, hogy agyagos a tisztaszoba földje, hogy más kőporral pucolja be a házát, ő meg lószarral tapasztja. Elérte élete egyik nagy álmát, megnyerte a lottóötöst. Csak sokára értettem meg azt, ahogy az idővel a hallgatás felé hajló természetemet a nagyapámtól örököltem, úgy a nagy dolgokról lemondás könnyűségét (könnyelműségét) és a kis dolgokhoz való makacs ragaszkodást tőle. (Amikor százharminccal találkoztam egy kis Renault Clióban egy kamionnal, és totálkárosra zúztam az autót, s jómagamat valamiért még életre tartott meg az isten, nem az autót sajnáltam, még csak magamat sem, akinek épp a száját varrták össze a kórházban, hanem az inzsebemben kettétört kedvenc töltőtollamat...) Fekete ruhában járt mindig, a legnagyobb nyári forróságban is, ahogy ez természetes volt az idős falusi asszonyoknál. Sokszor kellett „nyomkodnom” a derekát, mert permanensen fáj neki, olyankor csöndes volt és hálás. Csak nagy sokára derült ki, hogy a derékfájás okozója rák volt, a későbbnél is később. Amikor a kórházba bementem meglátogatni, már nem élt, az ágya le volt takarva, el volt simogatva, mintha az új lakóját várná. Hol van?, kérdeztem az ápolónőt. Ott, mutatott az ágyra. Olyan lapossá, semmivé ehette a kór, hogy szinte meg sem emelkedett a testére igazított pokróc.

Apai nagyapám, Lipák Pál egy kubikos-dinasztia tekintélyes tagja volt. Őt nem ismertem, de fényképeken gyakorta néztem kedvtelve lecsorgó bajuszát, vidám és étellel teli tekintetét. Guggol egy kubikos a kubikos-csoportképen, kezében az elmaradhatatlan lapát. Szigorú ember volt és igazságtalan, csipegetem fel a róla elejtett morzsákat, és vonom le a következtetéseket azokból. Négy fia közül egyiket sem engedte tanulni, feltehetően úgy gondolta, akkor tesz igazságot, ha mindegyik életét eleve tönkreteszi – egy kubikos gyereke legfeljebb cseléd lehet. 1956. október végén halt meg, a forradalom kezdetének az idején. Amikor, egyetemista korszakom utolsó éveiben, tudomást szereztem ötvenhat másik arcáról, a nem ellenforradalmiról, szívesen eljátszottam a gondolattal, hogy az én kis öregem harcokban esett el és vált hőssé, csak erről nem lehetett beszélni. Aztán végiggondoltam, mit keresett volna egy, a Mérgesen lakó (Mérges az abonyi cigányok gettója volt, ott csak bátor vagy nagyon szegény magyarok merték tengetni az életüket), abonyi ember a pesti harcokban? Abonyban volt ugyan némi forradalmi mozgás, de halálos áldozatokat talán csak a második orosz bevonuláskor, illetve a megtorláskor követelt a vidéki községtől az idő. Maradjunk a torokbajnál, amit diagnosztizáltak ne-

ki! Apai nagyapám jelentősen hozzájárult ahhoz, hogy frusztrációra hajlamos felnőtt legyek. A Tibor nevet ugyanis nem tudta elfogadni. Sanyinak hívott, és sajátos módját választotta a megtörésemnek, mivel, természetes módon, nem akartam a Sanyi névre hallgatni (még két éves sem voltam!). Aranypapírba csomagolt diókkal rakta meg a zsebeit, és csak akkor adott belőlük, ha a *Sanyi, ide hozzám!* felkiáltásra odatotyogtam a térdéhez. Totyogok, totyogok az időben, aranypapírba csomagolt diók gurulnak körülöttem, nyúlnék értük, de nagyapám nevetve elhúzza őket előlem, nem Tibor, nem Zalán, Sanyi, nem érted, Sanyi, mondja, nevet, lecsorgó bajusza alól kivillannak sárga fogai, s engem kétségbe ejt, hogy úgy fogok meghalni, hogy nekem már soha nem lesz aranydióm, aranydióm, aranydióm!

Apai nagyanyám a mostohamama volt. Zámbori Julianna. Ezt, persze, csak később tudtuk meg.

Apámék édesanyja, Lukács Julianna vonat alá vetette magát Cegléden, amikor apám két éves volt. Ismerte tehát az anyját, de nem emlékezhetett rá később. A képekről egy finom vonású, riadt tekintetű asszony néz vissza rám. Galamb, olyan puha galamb-lény lehetett ő, tőled hát mit örököltem, galamb-nagyanyám? Csak ritkán szelíd a tekintetem... de szárnyalni veled, szárnyalni egyedül, szárnyalni magányosan a hajnal és az alkony vizei fölött nagyon szeretek, talán ezt adták, üzenték meg nekem a te génjeid.

Lipák nagymamának szőrös volt az álla. Ezt furcsállottam. Néha erősebb és hosszabb, néha meg gyengébb és alig látható szálak bújtak el az álla körül. Ahogy mindent, ezt is hamar megszokta a gyerek. A lecsorgó bajszú öreg kubi-kos halála után is a Mérgesen maradt, a háborús haláltól megmenekült többi fia, beleértve a vér szerinti övét, már bent, a község védelmében lakott. Megesett lány a helybeli szokások szerint nem legényhez megy férjhez, hanem elvált vagy özvegyemberhez. Hozhatta magával a porontyát, esetünkben Pista bácsit, fedél alá. Ezért nyilván lemondott a legminimálisabb jogairól is, jószerével cselédként egzisztált a családban. Hogy szerencséje volt-e azzal, hogy viszonylag korán meghalt a nagyapám, és felszabadult a nyomása alól, nem tudom. Mindenesetre magának való, aszott kicsike, bolyongó asszony volt. Szívesen mentem hozzá a Mérgesre, befőttjeiben megkristályosodott a cukor, olyan régiek voltak, imádtam őket enni, szopogatni, és mindig levett egyet a szekrény tetejéről, amikor elmentünk hozzá Palival. Sok látogatója – apámon és rajtunk kívül – nem volt. A vér szerinti fia nem sokat törődött vele, apám viselte a gondját, javítgatta a kerítését, foldozgatta a tetőt. Moszkvában voltam rész képzésen, mialatt ő elment a családból – bár már régen nem volt ott valójában. Egy kötelet dobott a gang eresz fölötti gerendáján át, arra akasztotta föl magát; úgy halt meg, hogy térdelt a gang kövén, nyakán a hurokkal. Aki meg akar halni, bárhol meg tud halni. Térdelve is, kötéllel a nyakán. A magány, a szeretetlenség ölte-e meg, vagy az, hogy apámon kívül senkitől sem kapott szeretetet, sohasem tudtuk meg. A vagyonka, a ház, a telek, az ingatlanok Pista bácsit illették, a törvényes gyereket, aki alig-alig törődött vele életében. Ha ez volt a végrendelete, akkor a vér szava, ha nem volt, a törvény tehetetlensége mutatkozott meg. Azokat a finom, összesűrűsödött befötteteket ott a szekrénye tetején máig sajnálom, máig hiányzanak. Ettől a nagyanyámtól, bár genetikusan nem voltunk kapcsolatban, a különösnek a szeretetét örököltem ízben, állagban, formában...

Apám kis termetű ember volt, a kis emberekben szinte mindig meglévő kivagyiság nélkül. Jó humorú, boromissza ember volt, aki ittasan vagy részegen is vidám és nevetős maradt, nem kötözködött, nem vert, nem terrorizált olyankor sem bennünket. Legfeljebb könnyebben elérzékenyedett. A legszebb részegségeiben olyankor láttam, amikor a lakadalmak végeztével (vőfély volt), hajnalban szerenádot adott a Súi cigány bandájával anyámnak. Ilyenkor anyám dühöngött az ablakban, szégyellte a hajnali zajongást, apám meg, aki akkorra már behúzgálta az aznapi keresetét a cigányok vonójába, párás szemmel, nagy művészi átéléssel énekelt, gyakorta többször is, a *Csak egy kislány van a világon* érzelmes nótát. Ez a vőfélysége egyébként érdekes volt. A megtanult konvencionális rigmusokkal elégedetlen volt, átdolgozta, étellel és érzelmekkel töltötte meg őket. Visszaemlékezve ezekre az elmozdításokra, egészen tehetséges belenyúlások voltak. Nem véletlen, hogy rendszeresen megrikkatta a hallgatóságát, gyakran az egész násznépet, beleértve férfiakat, nőket. Nem kell messzire mennünk tehát, ha azokat a gyökereket keressük a génekben (ez persze képzavar, de hagyjuk meg!), amelyek engem a költészet felé vittek el. Kubikosember, akinek penge-agya volt. Csak éppen nem tanulhatott. Neki is voltak testvérei, bátyja, Gyuri bácsi, aki eltűnt a fronton a második világháborúban, Karcsi öccse, akinek a kiállhatatlan feleségével megromlott a kapcsolatunk, így a nagybátyámmal is, és Pista bácsi, a mostohatestvér, aki ma talán egyedülként él a testvérek közül – az örökös. Mint említettük, nagyapám elve az volt, vagy mind, vagy egy sem. És anyagilag feltehetőleg neki az egy sem volt a jobban prosperáló. Cselédkedtek a gyerekek, míg akkorára föl nem cseperedtek, hogy meg tudták fogni a kubikoslapát nyelét, akkor aztán nagyapám brigádjába kerültek. Pista bátyám, gyengébb testi alkata miatt, elkerülte ezt a testet és lelket minimum próbára tevő, leginkább vért faló munkát, ő a vasúthoz ment el könnyebb munkákat végezni. Nagy gyermekkori emlékek számomra a nyári egy hetek Tatabányán. Azok voltak az én nyaralásaim. Amikor apám egy hétre elvitt maga mellé a munkába. Vitt, mert nem tellett volna másra (szerencse, hogy nem tellett, gondolok vissza így, felnőtt fejjel). S mentünk apámmal Tatabányára. Napközben, amíg ő ásta az alapokat a többiekkel, én a már kész gödrökben fociztam, játszottam, homokoztam, leginkább nem veszttem el. Munka után felmáztunk a Turulhoz, én egyenesen a Turulra, nagynak és erősnek éreztem magam, és óriásnak az én kicsi apámat. A munkásszállón a többiekkel együtt estéről estére csípős rántottát süttöttünk vacsorára, azt faltuk harsogó zöldpaprikával. Aztán blicceltem a kártyázók mögött ücsörögve, snapszeroztak, hatalmasakat nevettek. A levegőben izzadság- és pacsuliszag keveredett. Apa bicepszén aludtam éjszaka, életemben nem volt és életemben nem lesz ilyen párnám. Külön ágyat nem hoztak, miért is hoztak volna be az amúgy és zsúfolt körletbe. Megértő, ám ravasz apa volt. Megértő, mert mindig a pártunkat fogta anyánkkal szemben, viszont anyámat utasította a hátunk mögött, hogy legyen velünk szigorúbb. A nevelési következetesség így csak anyám részéről valósult meg, a kettős nevelés mintaképe volt a mi családunk. Imponált, hogy apám mindenhez értett, nyulat tenyésztett, kertet művelt, javította kívül-belül a házat; ha kellett, villanyt szerelt, ha kellett, ólat szögelt, disznókat hizlalt, ásott, kapált, ültetett, metszett és szüretelt.

Egyszer egy derítőt kellett készítenie a kert sarkába. Megcsinálta papíron a tervrajzot, és nem hittem a szememnek! Tatlin *A III. Internacionálé Emlékmű-*

ve monumentális kompozíciójának kicsinyített mását látom viszont a papíron. Amit ő nem ismerhetett. Aminek alapján aztán össze is rakta a szobrot – a földben. A kubikos művész kiállítási helye a föld, gondolom most szomorúan. Kik látják? A patkányok, vakondok és a földigiliszták? Ekkor jöttem rá, hogy akár zseni is lehetett volna ez a kis ember, ha hagyják kibontakozni! De sohasem sajnáltam ezért. Másért sem. Akkor sem, amikor egy-egy lakodalom reggelén érte kellett mennem a Császárék házához, akik lovakat fedeztettek, így a kisgyerekek kíváncsiságával és örömmel mentem, ő általában az árokban feküdt, és általában rajta meg a bicikli feküdt, felrángattam, s ballagtunk hazafelé megvert sereggént, hóna alatt az összelapított torta, nyitott táskájából potyogtak kifelé a sütemények a bennünket követő szurtos kis cimborák legnagyobb örömeire. Mesebeli királynak látták az én kis utcagyerek barátaim az apámat, akinek a táskájából csak úgy szóródik, csak úgy szóródik elfogyhatatlanul a sütemény...

Ha apám a szabadság, anyánk a rend híve volt. Tudta, ha nem rendez el bennünket nap mint nap, akkor ott végezzük, ahol a legtöbb gyerekkori társunk, a kubikoslapát nyelénél, útépítések bitumengőzében, füstös kocsmák merülő mélyén, és harmincéves korunkra halottak vagyunk. Zenei óvodába, zenei általános iskolába íratott be bennünket a bátyámmal, zenét kellett tanulnunk, énekkarra járnunk. Így vált háromfelé az életünk. Dél előtt pedáns, szépen és tisztán felöltöztetett fiúcskák voltunk, akik azért feketére és lyukasra rugdosták az iskola udvarán rongylabda kergetése közben a fehér zoknijukat, iskola után a téglagyári árokban verekedtünk és hempergőztünk egy szál klottgatyában a téglagyár környéki többi utcagyerekkel, titokban fürödtünk a téglagyári tóban, melynek a feneké teli volt bedobált rozsdás vassal, törött üveggel, törött tányérokból származó porcelánszilánkokkal (néha megúsztuk, néha nem), mígnem anyám valahol elcsípett bennünket – ha épp a tónál, akkor a fürdés miatt vert el bennünket, ha a temetőben, akkor az ottani garázdalkodásunk miatt... –, aztán szúrt-vágott sebeinket ellátta, kimosdatott bennünket a koszból, szépruhába (így mondtuk, szépruhába) öltöztetett minket, és kezdődött a harmadik „műszak”: a zeneiskola. Egyikünk sem lett zenész. Pali bátyám fuvolázott, majd dobolt, s még szépen játszott harmonikán, én hegedültem, harmonikáztam, végül én is a doboknál kötöttem ki. Anyám embertelen sokat dolgozott a téglagyárban (általános iskolai végzésem után az egyetemig én is minden nyaramat téglagyári munkával – pénzkeresettel – töltöttem), emellett esténként nagyon sokat olvasott, elvégezte hiányzó iskoláit esti oktatásban (Halápi nagyapám végképp nem engedte meg, hogy az egyik lánya tanuljon, ne a fiai), és jó érzékkel elkezdte kiépíteni a könyvtárunkat. Könyveket vett és rendelt, olyanokat, amelyekről azt gondolta, hasznunkra lehet. Így került Molnár Gábor és Verne Gyula, alias Jules Verne mellé Balzac, Stendhal, Zola; Arany és Petőfi mellé József Attila, Kosztolányi Dezső, Vajda János, Nagy László... Nyilvánvalóan azzal a céllal, hogy ami számára nem adatott meg, az számunkra igen, legyen a könyv mindennapos, természetes elfoglaltságunk, mindennapi kenyerünk. Apám összeeskábált egy könyvespolcot, amelyik még megvan mind a mai napig, és mind a mai napig roskad a könyvek alatt. Anyámnak volt egy gasztronómiai metaforája, amellyel pontosan megragadta a családi hierarchiát. Amikor a tyúkhúslevesből kiemelte a húsokat, valamennyi jeles darabhoz hozzáfűzött valamit. Kivette a fejét. Ez apátoké, mert ő a családfő. Következett a

nyak. Ez az enyém, mert a nyak forgatja a fejet. A szárny és a combok, valamint a láb a tiétek, mert nektek még szárnyalnotok kell; aztán meg, amikor majd szükség lesz rá, ti lesztek helyettünk a család támaszai – ezért tiétek a combja és a lába. Aztán hirtelen, két év különbséggel, elment apám, és elment a Pali bátyám. A férje és a gyermeke. Hosszan rettegtünk, hogy nem éli túl. Sírt, sírt, sírt, aztán megint csak sírt – mintha sohasem akarnának elapadni a könnyei. Elapadtak, túlélte. Túlélte? Naponta kétszer kijár a temetőbe – házukhoz közel a temető –, hosszan elül a sír mellett (egy sírban vannak eltemetve ők ketten), s titkon, vagy talán nem is annyira titkon, beszélget velük. Akkor is, ha együtt megyünk ki a halottainkhoz. Hogy miről beszél velük ilyenkor, azt nem tudom. Azután hazamegyünk, asztalhoz ülünk, és merni kezdi a tyúkhúslevest. A tyúk feje és nyaka benne marad a tálban. A szárnyát, a combját és a lábát kérdezés nélkül kiszedi a tányéromba. Túlélni csak a szertartások továbbvitelével lehet.

Bozók Ferenc
Halálközeli vers

Nehéz a mellkas és a has,
nehéz a csont, a hús teher,
a test nehéz, miként a vas
nem is te vagy, ki itt hever.

Ma haltad át vagy élted át
lehullt a test, miként a géz
lehántva hús matériád
legyintenél, ha volna kéz.

Lebegsz a kórterem fölé,
ha elhiszed, ha nem hiszed,
tölcséren át a Fény felé
a Lelkedet tovább viszed.

